VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Vuoden 2025 talousarvioesitys

23.9.2024

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2025

- Budjettitalouden tulot
  - 76,6 mrd. euroa
- Budjettitalouden menot
  - 88,8 mrd. euroa
- Budjettitalouden tasapaino
  - -12,1 mrd. euroa

Talouden näkymistä

- Suomen talous on ollut taantumassa ja vuositasolla BKT supistuu edelleen 0,2 % v. 2024.
- Talous toipuu kuitenkin v. 2025 ja BKT kasvaa 1,7 %.
- Inflaation hidastuminen on ollut laaja-alaista ja hinnat nousevat enää omistusasumisessa ja palveluissa. Vuonna 2025 inflaatio on keskimäärin 1,4 %.
- Kotitalouksien kulutus lisääntyy, kun inflaatio on hidastunut, korot laskevat ja tulot kasvavat kohtuullisesti.
- Investoinnit lisääntyvät, kun rakentaminen toipuu ja energiansiirtymään liittyviä hankkeita on paljon.
- Taantuma on vähentänyt työllisten määrää, mutta talouskasvun myötä työllisyyden odotetaan kasvavan ja työttömyyden vähenevän.

Kansantalouden kehitys

	2022	2023	2024*	2025*
BKT:n arvo, mrd. euroa	267,7	274,9	278,9	289,8
BKT, määrän muutos, %	1,3	-1,2	-0,2	1,7
Työttömyysaste, %	6,8	7,2	8,0	7,6
Työllisyysaste, %	73,8	73,6	72,8	73,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	7,1	6,2	1,8	1,4
Pitkä korko, 10 v, %	1,7	3,0	2,9	2,7

Julkisen talouden näkymistä

- Julkisen talouden alijäämä syvenee 3,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2024, kun suhdannetilanne jatkuu heikkona.
- Vuonna 2025 julkisen talouden alijäämä pienenee 3,2 prosenttiin
  - Talouskasvun kiihtyminen pienentää alijäämää.
  - Lisäksi hallitusohjelmassa ja kevään 2024 kehysriihessä päätetyt sopeutustoimet vähentävät menoja ja lisäävät tuloja merkittävästi.
- Vuonna 2025 velkasuhteen kasvu hidastuu ja velkasuhde on 84 % suhteessa BKT:hen.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

% BKT:sta	2022	2023	2024**	2025**
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,0	42,4	41,8	42,2
Julkisyhteisöjen menot	53,4	56,4	57,7	57,4
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-0,4	-2,9	-3,7	-3,2
— Valtionhallinto	-1,4	-3,2	-3,2	-3,7
—Kuntahallinto	-0,2	-0,5	-0,5	-0,6
— Hyvinvointialueet		-0,6	-0,7	-0,2
— Työeläkelaitokset	1,1	1,0	1,1	1,5
— Muut sosiaaliturvarahastot	0,1	0,4	-0,5	-0,1
Perusjäämä	0,2	-1,7	-2,4	-1,7
Rakenteellinen jäämä	-0,2	-1,7	-2,0	-2,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka	73,5	76,6	81,7	84,0
Valtionvelka[1)]	52,9	56,8	60,5	62,3

Julkisyhteisöjen rahoitusasema ja velka

Julkisyhteisöjen rahoitusasema

suhteessa BKT:hen, %

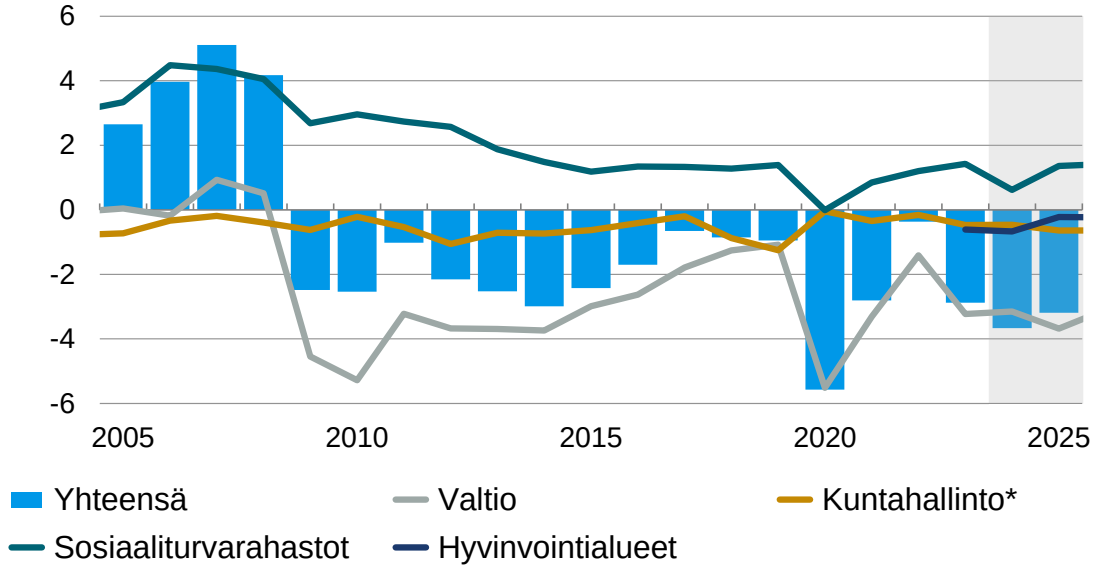

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöjen velka

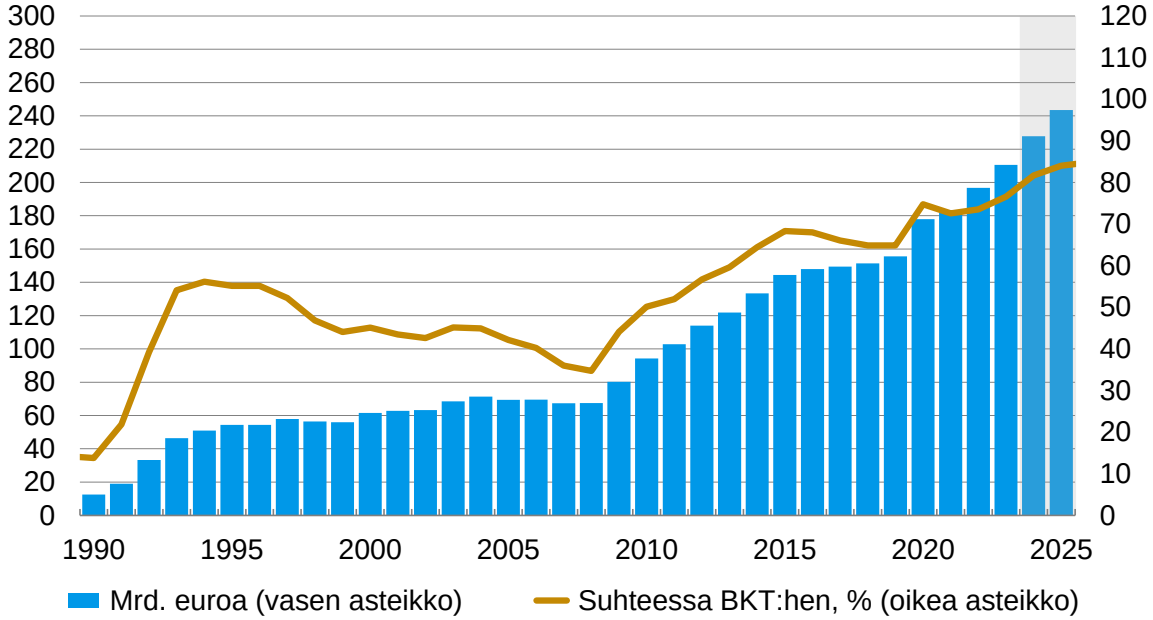

Lähde: Tilastokeskus, VM

Finanssipolitiikan linja vuonna 2025

- Pääministeri Orpon hallituksen tavoitteena on parantaa suomalaisten elintasoa, kääntää Suomen talous kestävään kasvuun ja taittaa hyvinvointia uhkaava velkaantumiskehitys.
- Hallitus on päättänyt julkista taloutta 9 mrd. eurolla vahvistavasta toimenpidekokonaisuudesta, jonka toimeenpanoon hallitus on sitoutunut. Vuoden 2025 talousarvioesitys toimeenpanee hallitusohjelmassa ja keväällä 2024 tehtyjä päätöksiä.
    - Hallitus seuraa aktiivisesti 9 miljardin euron kokonaisuuden toteutumista ja reagoi tarvittaessa korvaavilla toimenpiteillä, jos kokonaisuus uhkaa jäädä tavoitellusta tasosta.
- Talous- ja työllisyyskasvun vauhdittaminen on tärkein keino julkisen talouden vakauttamiseksi. Talouskasvua vauhditetaan mm. tekemällä merkittävät panostukset TKI-toimintaan, toimeenpanemalla määräaikainen investointiohjelma sekä nostamalla osaamistasoa ja kehittämällä työmarkkinoita.
- Veropolitiikalla hallitus tavoittelee kotitalouksien ostovoiman kohentumista, työnteon kannustimien parantumista ja talouskasvun edellytysten vahvistumista. Hallituksen veropolitiikka kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen sekä tukee kotimaista omistajuutta. Lisäksi julkisen talouden vakavan tilanteen vuoksi hallitus päätti kevään 2024 kehysriihen yhteydessä julkista taloutta vahvistavista uusista verotoimista hallitusohjelmaan sisältyvien verotoimien lisäksi. Kokonaisveroaste ei kuitenkaan nouse vuoteen 2023 verrattuna.

Talousarvioesityksen keskeiset kokonaisuudet ja määrärahat

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

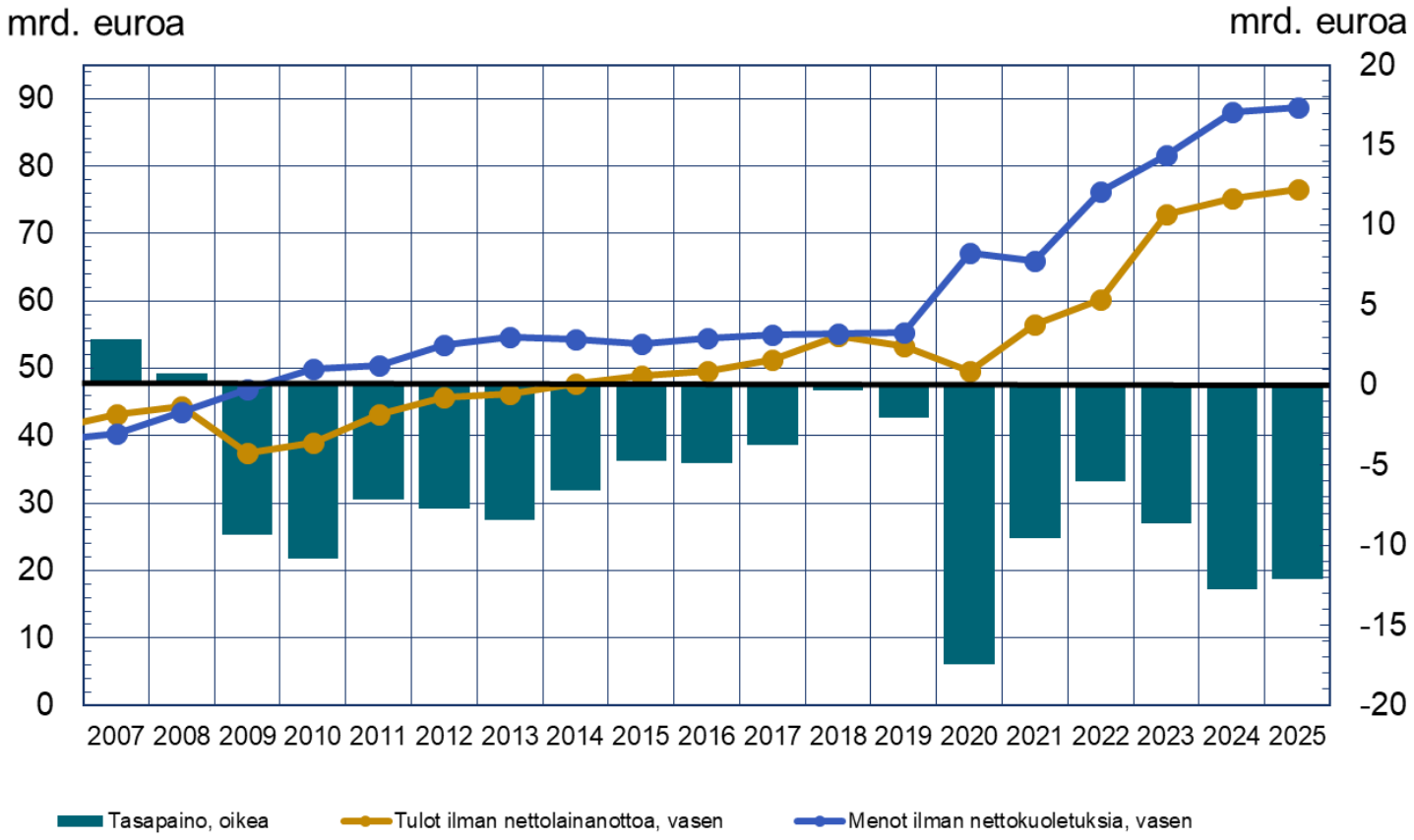

2022 ja 2023 poistettu varautuminen sähkön johdannaismarkkinoille toimiville yhtiöille myönnettäviin lainoihin ja varauksen purku. Sähköyhtiöiden lainoihin tehdyn varauksen purku kasvatti vuoden 2023 tilinpäätöksessä tuloja 10 mrd. eurolla, koska se jäi käyttämättä kokonaan. Tasapaino tämä erä huomioiden oli +1,4 mrd. euroa v. 2023
Lähde: Valtiovarainministeriö 23.9.2024

Tasapaino (mrd. euroa):

2020 (TP): -17,4

2021 (TP): -9,6

2022 (TP): -6,0

2023 (TP): -8,6

2024 (LTA II): -12,7

2025 (TAE): -12,1

Säästöjä ja veronkorotuksia noin 3 mrd. euroa v. 2025

- Valtion menoja vähentäviä säästöjä on vuoden 2025 budjettiesityksessä yhteensä noin 1,8 miljardia euroa vuoteen 2024 verrattuna.
- Keväällä 2024 linjatut verosopeutustoimet lisäävät valtion verotuloja yhteensä 1,4 miljardilla eurolla.
  - Tätä verotulovaikutusta heikentää tupakkaveron korotuksen aikaistus vuodelle 2024.
- Lisäksi hallituksen päättämiä toimia kohdistuu myös muuhun julkiseen talouteen kuin vain valtion budjettitalouteen.
- Toimien mittaluokka vastaa hallitusohjelmassa ja keväällä päätettyä.

Hallituksen linjaamien säästöjen vaikutus valtion budjettitalouteen on pitkälti toteutumassa

Säästöjen voimaantulo (netto), mrd. euroa	2024	2025	Muutos 2024–2025
Hallitusohjelman (liite B) mukaiset toimet	-0,7	-1,3	-0,6
Kevään 2024 lisäsopeutustoimet	0	-1,2	-1,2
Yhteensä*	**-0,7**	**-2,5**	**-1,8**

*Ei sisällä veronkorotuksia eikä hyvinvointialueiden omia toimia.

Säästövaje (netto) on vuoden 2025 tasolla arviolta runsas 100 milj. euroa ja pidemmällä aikavälillä n. 60 milj. euroa. Puuttuvat säästöt syövät kehyksen liikkumatilaa.

Hallitus tukee talouskasvua monin toimin

- Hallituksen työllisyystoimet ovat merkittävät
  - Toteutetut toimet ja valmisteilla oleva sairausvakuutuslain uudistus tuovat yhteensä n. 80 000 työllistä ja julkinen talous vahvistuu tämän myötä n. +1,8 mrd. euroa
- Hallituksen 4 mrd. euron investointiohjelma tukee kasvua.
- Hallitus on sitoutunut valtion T&K-rahoituksen nostamiseen 1,2 prosenttiin / BKT.
- Teollisuussijoitus Oy:n pääomitus 100 milj. eurolla (koko vaalikauden aikana 300 milj. eurolla), kasvuyritysten pääomamarkkina vahvistuu.
- Suurten puhtaan siirtymän teollisten investointien verohyvitys tulossa voimaan, tavoitteena viim. 1.1.2025.
- Lisäksi investointien luvitusta vauhditetaan, osaamistasoa nostetaan, korkean jalostusarvon vientiä tuetaan ja markkinoiden kilpailullisuutta edistetään.
- Kasvu syntyy kuitenkin yrityksissä - valtio voi parantaa kasvun edellytyksiä, mutta ei itse synnytä kestävää kasvua.

Valtion panostuksen T&K-toimintaan arvioidaan lähenevän yhtä prosenttia suhteessa BKT:hen v. 2025

- Kansallisena tavoitteena on nostaa T&K-rahoituksen taso 4 prosenttiin / BKT.
  - Tavoitteen saavuttamiseksi valtion T&K-rahoitus on tarkoitus nostaa tutkimus- ja kehittämisrahoituslain mukaisesti asteittain 1,2 prosenttiin / BKT vuoteen 2030 mennessä.
  - Valtion panostusten edellytyksenä on, että yksityisen sektorin panostukset kasvavat 2,8 prosenttiin.
- Valtion T&K-rahoituksen kokonaismäärä kasvaa n. 280 milj. eurolla n. 2,9 mrd. euroon v. 2025
  - Lisärahoitusta on kohdennettu erityisesti yritysten T&K-toiminnan tukemiseen Business Finlandin kautta, Suomen Akatemialle ja EU-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen.
  - Lisäksi varaudutaan supertietokone EuroHPC LUMI:n korvaamiseen, investoidaan Geologian tutkimuskeskuksen MinTecin koetehdaskokonaisuuden tutkimusinfrastruktuuriin ja käynnistetään määräaikainen tutkimuslaitosten post doc -ohjelma.

Hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman toimeenpano etenee

- Uusia investointiohjelman kautta käynnistettäviä hankkeita ja lisäpanostuksia reilu 891 milj. euroa – katetaan omaisuustuloilla ja tuloutuksilla Valtion asuntorahastosta.
  - Puhtaan energian kärkihankkeet, tekniset nielut: 140 milj. euroa (valtuus)
  - KELA-korvaukset: 70 milj. euroa
  - Perusväylänpito ja korjausvelan purkaminen: 208,5 milj. euroa
  - Väylähankkeet: n. 473 milj. euroa useisiin tie- ja ratahankkeisiin
    - Muun muassa Rantarata (50 m€), Vt15 Kotka-Kouvola (122 m€), Keski-Suomen hankkeet (15 m€), Länsi-Lapin hankkeet (30 m€), Karjalanrata (90 m€).

Valtionhallinnon toimintamenosäästöjen toimeenpano etenee suunnitellusti

- Hallitus linjasi hallitusohjelmassaan valtionhallinnon toimintamenoja säästävästä tuottavuusohjelmasta ja keväällä 2024 lisäsäästöistä sekä aikaistuksista toimintamenoihin.
- Näitä sisältyy budjettiehdotukseen noin 274 milj. euroa verrattuna vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon.
- Säästöistä varsinaisille toimintamenomomenteille kohdistuu noin 237 milj. euroa ja muille kulutusmenomomenteille noin 30 milj. euroa. Lisäksi 8 milj. euroa on kohdistettu valtionavustuksiin.
  - Säästöt on kohdennettu ministeriöiden oman valmistelun pohjalta.
- Ministeriöt ovat valmistelleet hallinnonalalleen tuottavuusohjelmat, joissa on yksilöity tarkemmin toimenpiteitä säästöjen aikaansaamiseksi.
  - Hallinnonalojen ohjelmat on viimeistelty hallituksen budjettiriihen päätösten jälkeen ja ne julkaistiin 23.9.2024 talousarvion antamisen yhteydessä.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Yleiskatteinen rahoitus ensi vuonna 26,2 mrd. euroa
  - Rahoitus kasvaa kuluvaan vuoteen verrattuna 2,2 mrd. eurolla
    - Vuoden 2023 alijäämän perusteella maksettava jälkikäteistarkistus lisää rahoitusta 1,4 mrd. euroa.
    - Indeksikorotus (3,00 %) lisää rahoitusta n. 800 milj. euroa, sisältäen n. 67 milj. euroa jälkikäteistarkistuksen indeksikorotusta.
    - Palvelutarpeen kasvu +270 milj. euroa, sisältäen n. 29 milj. euroa jälkikäteistarkistuksen palvelutarpeen kasvua.
    - Hallituksen päättämät tehtävä- ja asiakasmaksumuutokset vähentävät rahoitusta 289 milj. eurolla ja siirtymätasaukset 67 milj. eurolla.

Hallituksen toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta

- Kuntien valtionavut ovat n. 5,6 mrd. euroa v. 2025. Nousua vuoteen 2024 nähden selittää TE-palvelu-uudistus.
- Valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta kokonaisuutena n. 270 milj. eurolla.
  - Merkittävin tekijä 277 milj. euron valtionosuuslisäys, jolla lievennetään sote-uudistuksen siirtolaskelman tarkentumisen vaikutuksia.
  - Lisäksi kuntiin kohdistuu lukuisia toimenpiteitä, joista useimmat kuntien kannalta neutraaleja tai lievästi vahvistavia.
- Kuntataloutta puolestaan heikentävät seuraavat toimet:
  - Peruspalvelujen valtionosuuden -1 %-yks. indeksijarru, vaikutus n. 25 milj. euroa v. 2025.
  - Peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistuu lisäksi yli 20 milj. euron säästö, koska kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimisen toimenpidekokonaisuus on jäämässä keväällä 2024 hallituksen linjaamasta tavoitteesta.
  - Laskennallisten kotoutumiskorvausten alentaminen 58 milj. eurolla.
- Arvio ei huomioi sosiaaliturvarahastoihin kohdistuvien säästöjen kanavointiratkaisua, jonka arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja ja vähentävän kuntatyöantajien maksurasitusta yht. n. 90 milj. eurolla v. 2025.

Nostoja vuoden 2025 talousarvioesityksen säästöistä

- Hyvinvointialueiden tehtävä- ja asiakasmaksumuutokset (mm. hoitotakuun väljentäminen): -290 milj. euroa
- Varsinainen kehitysyhteistyö: -135 milj. euroa (hallitusohjelma sekä lisätoimet)
- Kotoutumiskorvaukset: -58 milj. euroa
- Ammatillinen koulutus: -100 milj. eurolla (valtion osuus 42,6 milj. euroa).
  - Lisäksi osana valtionavustussäästöä ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 20 milj. euroa.
- Sairauspäivärahajärjestelmän muutos: n. -60 milj. euroa
- Lääkekorvaukset: n. -60 milj. euroa
- Valtionhallinnon toimintamenot: - 274 milj. euroa (ks. erillinen dia)
- Valtionavustukset: n. -153 milj. euroa

Nostoja vuoden 2025 talousarvioesityksen panostuksista

- Oppimisen tukea vahvistetaan perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolme vuosiviikkotuntia laajentamatta opetussuunnitelmaa: +71,6 milj. euroa
- Varhaiskasvatuksen henkilöstön kehittämisohjelma, jossa kehitetään ja pilotoidaan tilauskoulutusmalli kaupunkien varhaiskasvatuksen alan työntekijöiden kouluttamiseksi varhaiskasvatuksen opettajiksi tai sosionomeiksi: +6 milj. euroa
- Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle työn ohessa tapahtuvan opiskelun pilotointi- ja kehittämishanke: +10 milj. euroa
- Päihteillä ja väkivallalla oirehtiviin nuoriin, nuorten huumekuolemien ehkäisyyn sekä lastensuojelun hybridimallin kehittämiseen ehdotetaan yhteensä +6,5 milj. euroa
- Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden ja -avun saatavuuden lisäämiseen sekä mielenterveyden matalan kynnyksen chat-palveluihin ehdotetaan yhteensä +2,5 milj. euroa
- Yritysten reaaliaikataloutta edistävään Yritysten digitalous –hankkeeseen +3,3 milj. euroa
- Biotaloussektorin kasvuun, kilpailukykyyn ja kannattavuuteen kohdennetaan +10 milj. euroa elintarvikeviennin, huoltovarmuuden ja metsäsektorin arvoketjujen edistämiseen

Nostoja turvallisuuspanostuksista

- NATO-liitännäiset uudet panostukset 70 milj. euroa.
- Poliisille poliisimäärän lisäämiseen 17,5 milj. euroa, katujengi- ja nuorisorikollisuuden torjuntaan 6 milj. euroa ja koulupoliisitoimintaan 2 milj. euroa.
- Rajavartiolaitoksen materiaalihankintoihin 6 milj. euroa.
- Vankiloiden turvatekniikan uusimiseen 6,45 milj. euroa.
- Lisäksi lisäpanostuksia ampumarata-avustuksiin 1 milj. euroa, pelastusopistolle ja –koululle 1 milj. euroa ja kriisinhallintaveteraanien vertaistukeen 0,25 milj. euroa

Kehystilanne ja jakamaton varaus

- Vuoden 2025 jakamaton varaus on hallituksen esityksen jälkeen 134 milj. euroa.
  - Kehystilanne on tiukka, sillä jakamatonta varausta on perinteisesti jätetty 50 milj. euroa eduskunnan päätettäväksi sekä 50 milj. euroa täydentävää esitystä varten.
  - Lisäksi kevään kehyspäätökseen sisältyi vuodelle 2025 varauksia erilaisille hankkeille yhteensä n. 30 milj. euroa, jota ei ole vielä kohdennettu (mm. väyläverkon kehittämisen kohdentamaton hankevaraus sekä varaus sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen).
- Lisäksi vuodelle 2025 on varattu 300 milj. euroa lisätalousarvioita varten.

Verotuksella vahvistetaan julkista taloutta

- Valtiolle kertyy verotuloja noin 67,3 mrd. euroa v. 2025.
- Kokonaisveroaste nousee hieman v. 2025 hallituksen sopeutustoimien seurauksena. Se ei kuitenkaan nouse edelliseen vaalikauteen verrattuna.
- Hallituksen keväällä 2024 linjaamat verosopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta vuonna 2025 noin 1,4 mrd. euroa.

Poimintoja vuonna 2025 voimaan tulevista veropäätöksistä

Ansiotulo- ja yritysverotus	Arvonlisäverotus	Valmiste- ja liikenteen verotus
Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus lukuun ottamatta kahta ylintä tuloluokkaa	Yleisen ALV- ja vakuutusmaksuverokannan korottaminen 1.9.2024 alkaen 24 % → 25,5 %	Tupakkaveron korotus, virvoitusjuomaveron korotus
Työtulovähennyksen kasvattaminen pieni- ja keskituloisia painottaen, työtulovähennyksen lapsikorotuksen käyttöönotto	Makeisten arvonlisäverokannan korotus 1.6.2025 alkaen 14 % → 25,5 %	Ajoneuvoveron perusveron alennus, sähköautojen ja lataushybridien ajoneuvoverotuksen korotus
Eläketulovähennyksen sekä kotitalousvähennyksen supistaminen	Siirretään 10 % ALV-kantaan kuuluvat tuotteet ja palvelut (pl. sanoma- ja aikakauslehdet) 14 % kantaan. Huom! Yleisradio Oy:n ALV-kanta päättämättä.	Väylämaksujen palauttaminen täysimääräiseksi
Työnantajan koulutusvähennyksen poistaminen	ALV:n alarajahuojennuksen poisto ja vähäisen toiminnan alarajan korotus	

Korkomenojen nousu tasaantuu hetkellisesti

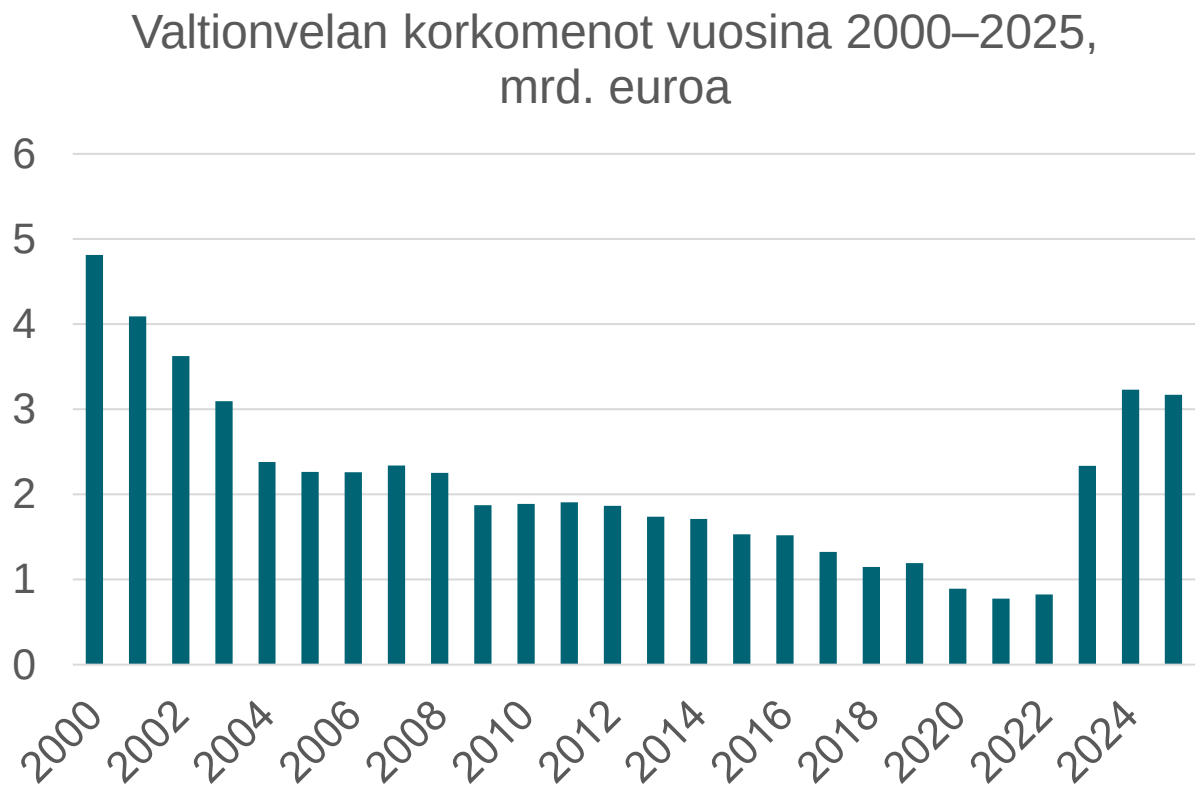

- Korkotason muutokset välittyvät viiveellä velanhoitomenoihin. Tällä hetkellä keskimääräinen valtionvelan uudelleenhinnoitteluaika on 4,8 vuotta.
- Vuoden 2025 korkomenoiksi arvioidaan vajaat 3,2 mrd. euroa, joka on samalla tasolla kuin mitä kuluvalle vuodelle budjetoitu.

Valtion budjetoidun alijäämän muutos 2019–2025

mrd. euroa vuoden 2025 hinnoin (valtion menojen hintaindeksi)

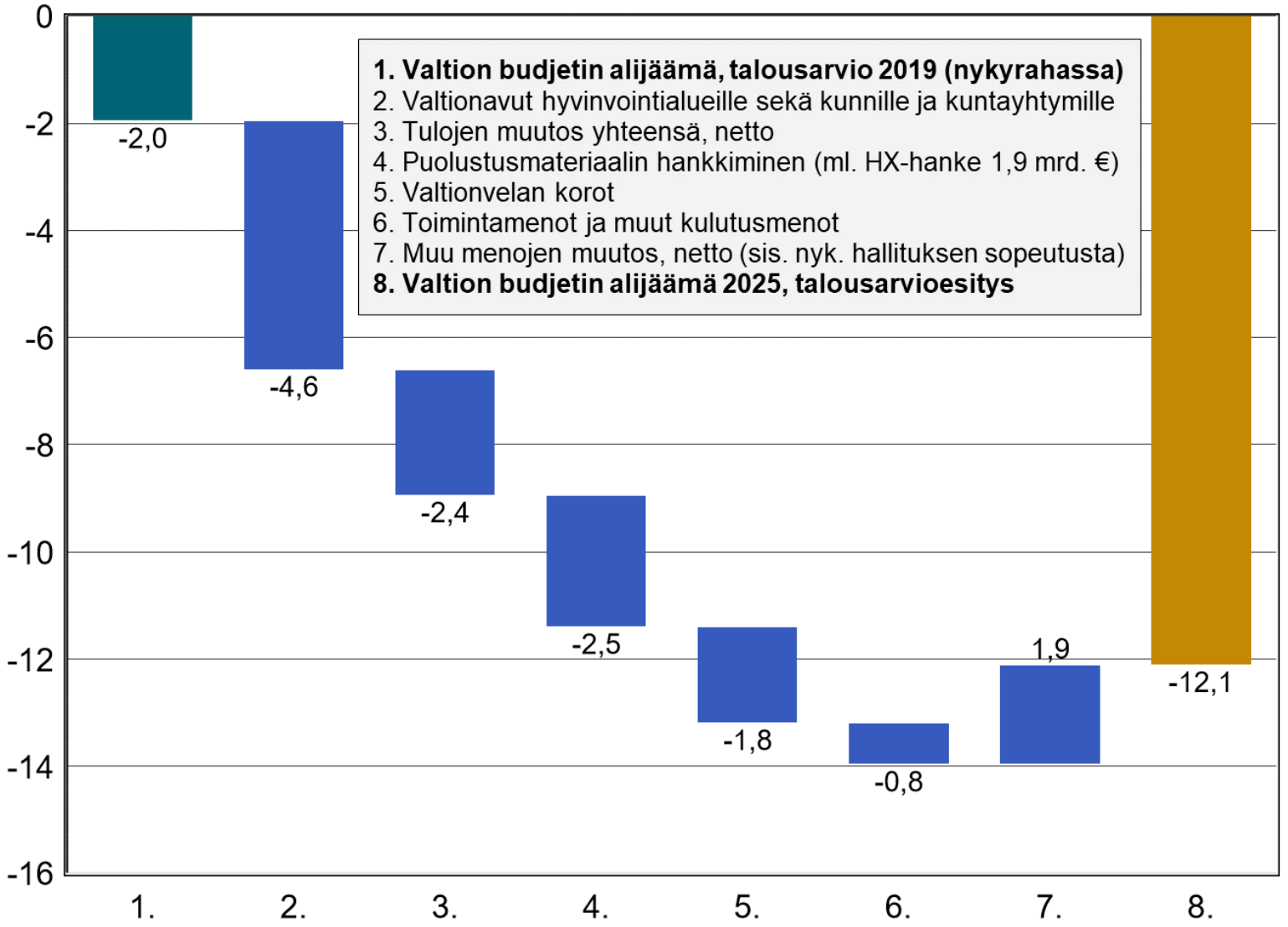

Julkisyhteisöjen rahoitusasema ja velka

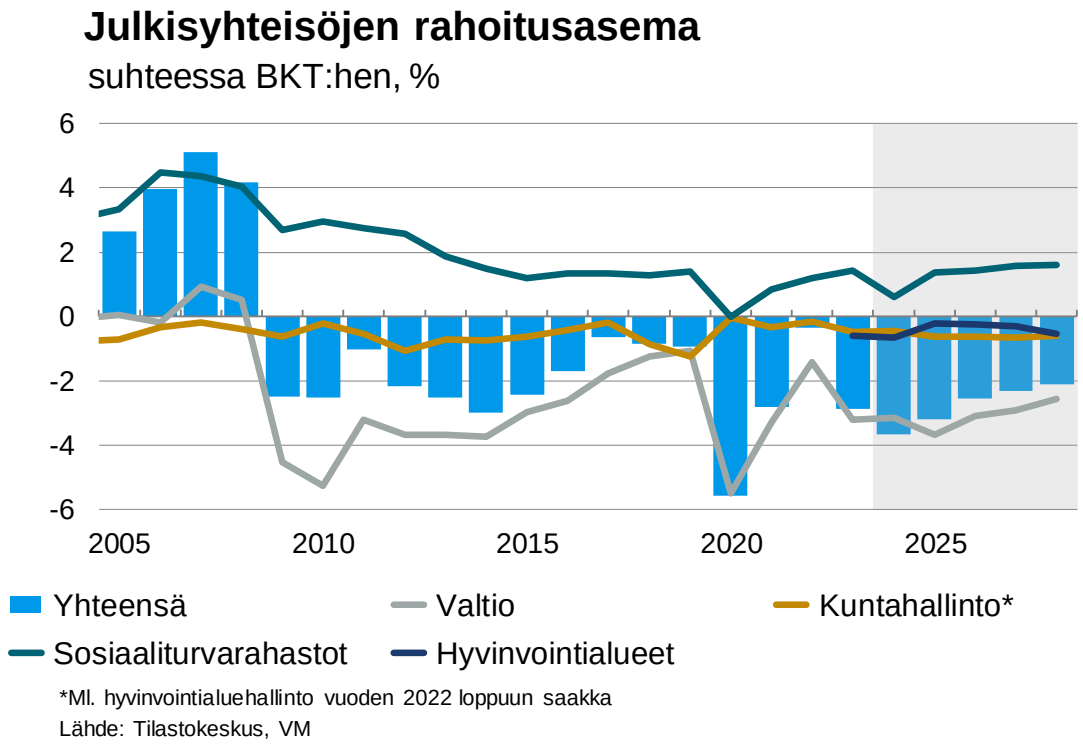

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

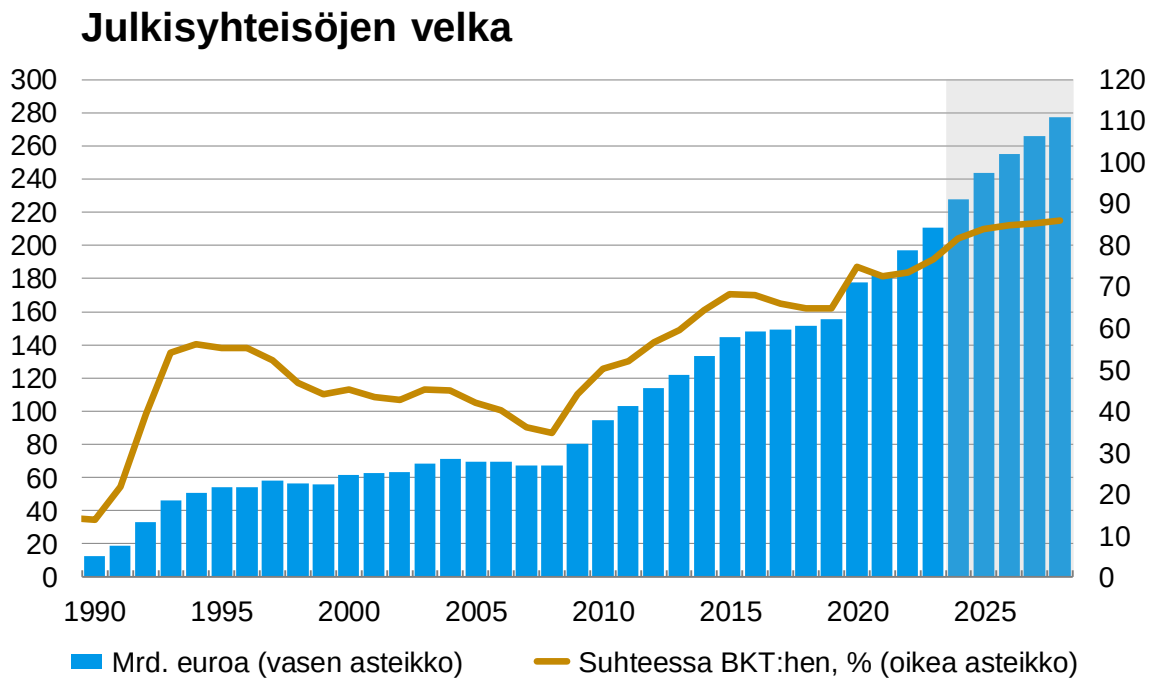

Lähde: Tilastokeskus, VM